

רבה בר עופרן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא : +ירמיהו
מ"ט+ **ושמתי כסאי בעילם** והאבדתי משם מלך ושרים. מלך
- זו ושתי, ושרים - זה המן ועשרת בניו.

1. רש"י מסכת מגילה דף י עמוד ב

פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא - כשהיה רוצה לדרוש בענין איגרת פורים היה
מתחיל לדרוש מקרא זה.

2. שפת אמת מסכת מגילה דף י עמוד ב

שם בגמ' ר' יונתן פתח לה פתחא להאי פרשתא, **יראה לפרש שפתח פתח לכנוס
בענין הפרשה להבין מהות הפרשה** ועיי' רש"י ז"ל :

3. ירמיהו פרק מט

(לד) **אֲשֶׁר הָיָה דָּבָר יְקֹזֵק אֶל יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צְדָקְיָה מֶלֶךְ
יְהוּדָה לֵאמֹר :**

(לה) **כֹּה אָמַר יְקֹזֵק צְבָאוֹת הַנְּיָי שֶׁבַר אֶת קִשְׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם :**
(לו) **וְהִבֵּאתִי אֶל עֵילָם אַרְבַּע רִיחוֹת מֵאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם וְזָרְתִּים לְכָל הַרְחוֹת הָאָלֶה
וְלֹא יִהְיֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא יָבֹא שָׁם נִדְחֵי עוֹלָם עֵילָם :**

(לז) **וְהַחֲתַתִּי אֶת עֵילָם לְפָנַי אִיבִיָּהֶם וְלְפָנַי מִבְּקִשֵׁי נַפְשָׁם וְהִבֵּאתִי עֲלֵיהֶם רָעָה אֶת
חֲרוֹן אַפִּי נֹאֵם יְקֹזֵק וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת הַחֶרֶב עַד כְּלוּתִי אוֹתָם :**

(לח) **וְשִׁמְתִי כִסְּאֵי בְּעֵילָם וְהִאֲבִדְתִּי מִשָּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים נֹאֵם יְקֹזֵק :**
(לט) **וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים אֲשׁוּב אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת עֵילָם נֹאֵם יְקֹזֵק :**
דניאל פרק ח

(ב) **וְאַרְאֶה בְּחִזּוֹן וַיְהִי בְּרֵאשִׁית וְאֲנִי בְּשׁוֹשׁן הַבֵּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וְאַרְאֶה בְּחִזּוֹן
וְאֲנִי הֵייתִי עַל אוֹבֵל אוּלַי :**

5. אסתר פרק א

(א) **וַיְהִי בַיָּמֵי אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹ וְעַד כּוּשׁ שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וַיִּמָּאֵה
מְדִינָה :**

(ב) **בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשׁן הַבֵּירָה :**

6. ספרי דאגדתא על אסתר - מדרש אבא גוריון (בובר) פרשה א

בימים ההם כשבת. בשעה **שבקש אחשורוש לישב על כסא שלמה**, אמרה כנסת
ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע **אל תנבל כסא כבודך**

7. מלכים א פרק י

(יח) **וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא שֵׁן גְּדוֹל וַיִּצְפְּהוּ זָהָב מוֹפָז :**

(יט) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכֶּסֶה וְרֹאשׁ עֶגְל לַכֶּסֶה מֵאַחֲרָיו וַיָּדַת מִזָּה וּמִזָּה אֶל מְקוֹם הַשְּׁבֵת
וּשְׁנַיִם אֲרִיּוֹת לְמִדִּים אֶצֶל הַיְדוּת:

(כ) וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲרִיּוֹת עִמָּדִים שֵׁם עַל שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת מִזָּה וּמִזָּה לֹא נַעֲשֶׂה כֵן לְכָל
מַמְלָכוֹת:

דברי הימים א פרק כט פסוק כג

וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶה יְקִיָּק לְמֶלֶךְ תַּחַת דָּוִד אָבִיו וַיִּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל יִשְׂרָאֵל:

8. רבינו בחיי בראשית פרק א

ויש לך להתעורר בכאן מדוע קרא הכתוב כסא שלמה כסא השם, והיאך יכול הכתוב
להמשיל כסא חול לכסא קודש...

אבל הענין כי כסא שלמה הוא דוגמא, ורז"ל חכמי האמת יודעי הצפונות, אשר
דבריהם כדרבונות, הביאו על זה מאמר מעורר נפלא, ריחו כשמן הטוב מורק, מאמר
מאיר עיני השכל ומבהיק כברק, והוא מן המאמרים אשר פזרום בספריהם, גנזום
והצפינום במדרשיהם

ר' הושעיא רבה אומר שהיה עשוי כטירכי מרכבתו של מי שאמר והיה העולם
הקדוש ברוך הוא וכה"א שש מעלות לכסא שש כנגד ששה רקיעים ...

"וידות מזה ומזה אל מקום השבת ושנים אריות עומדים אצל הידות", וכתוב
"ושנים עשר אריים עומדים שם על שש המעלות מזה ומזה לא נעשה כן לכל
ממלכות", הידות אשר לכסא, ושנים עשר אריים הכל דוגמא: **הידות הן המדות
שבהן נברא העולם**, כענין שכתוב: (ישעיה מח, יז) "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
שמים", **ושנים האריות, שני השרים האדירים הנודעים בשמותיהן, אחד לימין
ואחד לשמאל**, וזהו שאמר אצל הידות: "וי"ב אריים", שנים עשר מנהיגים מקיפים
את הכסא, שלשה לכל רוח ורוח מארבע רוחות העולם, כי כן סדור הדגלים במדבר
שהיו מקיפים את הארון, ומפני זה היה ראוי להקרא **כסא שלמה "כסא ה"**...

ובמגנון היה עולה, וכיון שהמלך דורס היו האריות פושטין את ידיהן זה מזה וזה
מזה, והיה כתב מורשם בידיהם, **פנה לימינו וקורא לא תכירו פנים במשפט**, פנה
לשמאלו והיה קורא **לא תקח שוחד**, וכן בכל י"ב אריות, כתוב בהן כגון אלו
הפסוקים, וכל מעלה היה מכובשת באבנים טובות, מהן לבנות ומהן ירוקות
אדמדמת, ואבני קריסטלינון, ואילני תמרים מקיפין לכסא, מכורכין בבגדי שש,
וטווסין של שן מוכנין, כנגד כנפי הנשרים, ושני עמודים של שיש על ראשי האריות,
ושני אריות של זהב חלולים משני צדי הכסא, והיו מלאים מכל מיני בשמים, **ושתי
קתדראות, היו עומדין משני צדי הכסא, אחד, לגד החוזה, ואחד לנתן הנביא,
ושבעים קתדראות מקיפין, לכסא לשבעים זקנים**, ועל כל דרך ודרך שני אריות ושני
נשרים עומדים על רגליהם, זה כנגד זה, **וכשהמלך עולה לכסא נותן רגלו על מעלה
הראשונה, חוזר הגלגל בתוך המגנון, והארי, פושט את ידו של ימין, והנשר גפו של
שמאל, והמלך נשען עליהם, ועולה למעלה השנייה, עמד על המעלה, וגלגל חוזר,
והנשר פושט גפו של ימין, והארי ידו של שמאל, והמלך נשען עליהם ועולה, וכן
לכל מעלה ומעלה, והיה טווס של כסף טען במגנון למלך ומושיבו על הכסא,**

והנשרים פורסים גפיהם, והיו עולים במנגנון, ומסככים למעלה מראשו, ויונה של זהב, יורדת מן העמוד, ופותחת את הארון, ונוטלת את התורה, ונותנה אותה על ברכיו, לקיים מה שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו (דברים יז ט), וארי פושט ידו, ונוטל העטרה ונותנה על ראשו, והעומדים [שם] אומרים תקום מלכות בית דוד לעולם. ועל כל מעלה ומעלה היו בו חיות טהורות כנגד טמאות, במעלה הראשונה שור וכנגדו ארי, שניה טלה [וכנגדו] זאב, שלישית גדי [וכנגדו] נמר, רביעית צבי [וכנגדו] דוב, חמישית נשר [וכנגדו] יונה, ששית נץ [וכנגדו] צפור, והוא עולה ונותן שלום ביניהן, והיה קורא על כל מעלה ומעלה פסוק אחד, על מעלה ראשונה אומר תורת ה' תמימה משיבת נפש (תהלים יט ח), בשניה עדות ה' נאמנה מחכימת פתי (שם שם /תהלים י"ט/), בשלישית פקודי ה' ישרים משמחי לב (שם שם /תהלים י"ט/ ט), ברביעית מצות ה' ברה מאירת עינים (שם שם /תהלים י"ט/ ט), בחמישית יראת ה' טהורה עומדת לעד (שם שם /תהלים י"ט/ י), בששית משפטי ה' אמת צדקו יחדו (שם שם /תהלים י"ט/), ואחר כך וישב שלמה על כסא ה', וכהן גדול וסנהדרין באין ושואלין בשלומו ויושבין מימינו ומשמאלו ודנין עמו את הדין, וכשהיו באין העדים לפני המלך, המגנין פוקים, והגלגלים חוזרין, והאריות נוהמין, והנשרים פורחין, והטווסין מצפצפין, וכל כך למה, לחטוף לבם ויעידו האמת

9. והאיך בא לידו הכסא, אחר מיתת שלמה, בא ועלה שישק מלך מצרים, ונטלה בכתובת בתו... בא סנחריב ונטלה ממצרים, והביא עמו לארץ ישראל, כשעלה להלחם בירושלים, ואותה שעה שנפל סנחריב, נטלה חזקיהו ... אמון, מנשה, יאשיהו, ועלה פרעה נכה ונלחם ביאשיהו, ונטלה לישב עליה, ולא היה יודע (מנהגו) [מנגנון], והכהו הארי על ירכו, והיה צולע, ונקרא שמו פרעה נכה, ומתרגמינן פרעה חגירא, וכשבא נבוכדנצר למצרים, ומצא הכסא והוליכה לבבל וביקש לישב עליה... אף הוא לא היה יודע מנהגו של מנגנון, והכהו הארי על צד שמאלו ונפל ממנה... וכשמלך דרוש והחריב לבבל נטלו והוליכו לעילם אשר במדי, הה"ד ושמתי כסאי בעילם (ירמיה מט לח), ואעפ"כ לא ישב עליו.

10. וכשעלה אחשורוש- בנו, הביא חכמים לעשות כמותו, ולא יכלו לעשות כמותו... וכיון שראה אחשורוש, ביקש לישב עליו ולא יכול, שלח והביא אומנין מצור ומאלכסנדריא, ולא עשו כמותו, ועשה כסא וישב עליו, ושלוש שנים עסקו בו, לקיים מה שנאמר בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו.

11. ג) וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל מְדִינֹת מְלְכוּתוֹ וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל נְעָרָה בְּתוּלָה טוֹבַת מְרָאָה אֶל שׁוֹשֵׁן הַבִּירָה אֶל בֵּית הַנְּשִׁים אֶל יַד הַגָּאֵס סָרִיס הַמֶּלֶךְ שְׁמֵר הַנְּשִׁים וְנָתַן תַּמְרוּקִיהֶן : (אסתר פרק ב)

12. ד) בְּהִרְאֹתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ וְאֶת יֶקֶר תַּפְאָרְתָּהּ גְּדוּלְתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם : ... (ו) חוֹר כְּרֶפֶס וְתַכְלֵת אַחוּז בְּחַבְלֵי בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעֵמוּדֵי שֵׁשׁ מִטוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַּת בְּהֵט וְשֵׁשׁ וְדָר וְסַחֲרֵת : (ז) וְהַשְּׁקוֹת בְּכָלֵי זָהָב וְכָלִים מְכֻלִּים שׁוֹנִים וַיִּין מְלְכוּת רַב כְּיַד הַמֶּלֶךְ : (אסתר פרק א)

13. אסתר פרק ג

(ט) אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים כפר כסף אשקול על ידי עשי המלאכה להביא אל גנזי המלך:

(י) ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמון בן המדתא האגגי צרר היהודים:

(יא) ויאמר המלך להמון הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך:

14. שמות פרק יז

(יד) ויאמר יקוק אל משה כתב זאת זכרון בספר ושם באזני יהושע כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים:

(טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יקוק נסי:

(טז) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליקוק בעמלק מדר דר:

15. תרגום ירושלמי שמות פרק יז פסוק טז

ואמר שבועה נפקת מתחות פורסי יקרא דרבון כל עלמא יי מלפא קדמא דעתיד למיתב על כורסיהון דמלכותיה דבני ישראל הוא שאול בר קיש והוא יסדר סדרי קרבא כל קביל דבית עמלק ויקטול יתהון ומה דמשתיר מנהון ושיצון יתהון מרדכי ואסתר יי במימריה אמר לשיצא ית דכרניה דעמלק לדרי דרין: (ומה שנשתייר מהם ישמידו מרדכי ואסתר לקיים צווי ה' למחות זכר עמלק לדור דורים)

רש"י שמות פרק יז פסוק טז

כי יד על כס יה - ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה ליטבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו כס, ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר (תהלים ט ז) האויב תמו חרבות לנצח, זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א יא) ועברתו שמרה נצח, (תהלים שם) וערים נתשת אבד זכרם המה, מהו אומר אחריו (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב, הרי השם שלם, (תהלים שם) כונן למשפט כסאו, הרי כסאו שלם:

16. ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרמט

עוד שלחה לו שוטה טפש אם ביינך יצא לבך דע כי אני ושתי המלכה בתו של בלשצאר בנו של נבוכדנאצר אותו שהיה מתקלס במלכים ורוזנים נעשו מאומה לפניו שכן הוא אומר והוא במלכים יתקלס ורוזנים משחק לו, לא היית כקסדור לרוץ לפני מרכבת אבי, ואלו היה אבי קיים לא נשאת לי, ואתה מבקש להכניסני ערומה, ובשביל כבודך איני נכנסת שלא תעשה שקרן בפני גדולים שאם אני נכנסת ואיני נאה יאמרו המלך שקרן הוא ואם נמצאתי נאה הם אומרים טפש זה משתמש בנאה זו והורגין אותך כדי ליטול אותי

17. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נח עמוד א

לך ה' הממלכה - זו מלחמת עמלק, וכן הוא אומר + שמות י"ז + כי יד על כס יה